

KDOR MORE, NAJ REŠI KRATKOMETRAŽNI FILM!

Hibernation

NAČRTO SPREMLJANJE SODOBNIH TENDENC V KRATKOMETRAŽNI FILMSKI PRODUKCIJI OD LETA 1982: FESTIVAL V CLERMONT-FERRANDU, NAJVEČJI IN NAJPOMEMBNEJŠI SVETOVNI FILMSKI DOGODEK, IZKLJUČNO POSVEČEN KRATKIM FILMSKIM FORMAM.

IGOR PRASSEL

Obisk najpomembnejšega mednarodnega festivala kratkometražnega filma oziroma poročilo o tamkajšnjem dogajanju se vsako leto znova ponuja kot dragocena priložnost – vsaj na papirju – zapolniti globoko vrzel predstavljanja kratkometražnega filma v Sloveniji. Razlog, zakaj je v Sloveniji kratkometražec obravnavan kot minorna forma, ni jasen. Kljub temu da študentski filmi AGRFT nastajajo izključno v kratkem formatu, kljub obstoju svetovno uspešnega produkcijskega studia Arkadena, ki je z Barišičevima *My First Cut* (1999) in *Balkanska ruleta* (1998), Arsenijevičevo (*A*)*torzijo* (2002), Vuletičevim *Hop, Skip & Jump* (2002) in Cvitkovičevim *Srce je kos mesa* (2003) doživel pomembne mednarodne uspehe (pomemben podatek glede produkcije Arkadeninih kratkometražcev je, da so bili skoraj izključno financirani mimo javnih razpisov!), kljub izrednim kratkometražnim opusom režiserjev Karpa Godine, Jožeta Pogačnika, Boštjana Hladnika, Matjaža Klopčiča, Maka Sajka, Črta Škodlarja in drugih ustvarjalcev t. i. slovenske šole kratkega filma se zdi, da je kratkometražni film v Sloveniji prepuščen stihiji. Na žalost so pri nas propadli tudi vsi poskusi oživljanja kratkometražne filmske produkcije in iskanja priložnosti, da se predstavijo širšemu občinstvu: tako je z drugo svečko ugasnil mednarodni festival kratkometražnega filma Sniff, ustavilo se je predvajanje kratkometražcev pred celovečerci v Kinodvoru, ukinili so televizijsko oddajo Terminal. Nasploh so kratkometražni filmi, tudi kadar jih predstavljajo, v podrejenem položaju. Ljubljanski

mednarodni filmski festival sicer ima sekcijo kratkega filma (Svet na kratko), a ta leto za letom popolnoma neopazno zdrsne mimo številnih obiskovalcev. Pozitivno presenečenje pa predstavlja zadnja izvedba Festivala gejevskega in lezbičnega filma, ki je posebej izpostavila kratkometražno formo in v njej prepoznala raznoliko vsebinsko kvaliteto.

Rekel bi, da mora biti krivda za zapostavljenost kratkometražnega filma pri nas enako razdeljena med snovalce nacionalne filmske politike, ki ne izkazujejo razvojne vizije, in sodobne slovenske avtorje, ki se jim posvečanje formi avtorskega kratkometražnega filma ne zdi dovolj pomembno. Vsekakor je pomanjkanje načrtna produkcije, distribucije in promocije kratkometražnega filma precejšnja škoda za razvoj nacionalne filmske kulture. Navsezadnje o tem priča tudi dejstvo, da se letos noben od štirih prijavljenih slovenskih filmov (*Bizgeci: Češnje* Grege Mastnaka; *Child in time* Maje Weiss; *Solzice* Aiken Veronike Prosenc in *Sreča še ni ljubezen* Jožeta Baše) ni uvrstil na festival. Čast Slovenije je z uvrstitvijo v mednarodno tekmovalno sekcijo rešil sarajevski avtor Elmir Jukić z bosansko (Refresh Production) - slovensko (Arkadena) koprodukcijo *Ram za sliko moje domovine*.

Preden se posvetimo analizi sodobnih tendenc v mednarodni areni kratkega filma, si pogledjmo, kakšne so nove razvojne perspektive v Franciji. Tudi letos se je pokazalo, da je stalna in načrtna borba za kratkometražni film, ki jo bojuje organizacijski kolektiv festivala s pomenljivim imenom Sauve

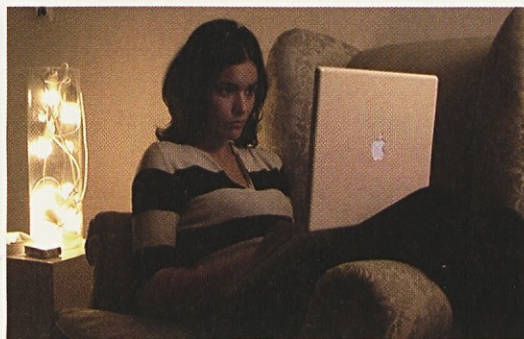
qui peut le court métrage (Kdor more, naj reši kratkometražni film), obrodila sadove. Na festival so zvabili francoskega ministra za kulturo, ki je izkoristil medijsko pozornost in zbranim profesionalcem predstavil plan povišanja državnega financiranja kratkometražcev v skupni višini treh milijonov evrov letno. Polovico teh sredstev bodo lahko producenti črpali prek francoskega filmskega sklada (CNC), drugo polovico pa z namenskim državnim financiranjem projektov, ki si bodo zagotovili podporo regij ali mest v razmerju 1:2 (država doda en euro na pridobljena dva eura; isti način financiranja že velja za celovečerne filme!). To razvojno dinamiko sta takoj podprli tudi državna televizija in postaja Canal+ (tudi eden glavnih sponzorjev festivala), ki bosta znatno dvignili proračune, namenjene pred-odkupu kratkometražnih filmov.

Čeprav same številke, po mojem mnenju, niso najpomembnejši pokazatelj uspešnosti festivala, nam bodo služile za lažje predstavljanje opisanega. 130.000 ljudi si je v devetih dneh ogledalo 193 filmov v treh tekmovalnih programih (nacionalni, mednarodni in Labo, posvečen predvsem digitalnim filmom, s poudarkom na inovativni rabi filmskega jezika) ter zelo bogat spremljevalni program. Letošnji fokus si je zaslužila Velika Britanija s 44 filmi; retrospektiva je bila posvečena mlademu upu švedskega filma Jensu Jonssonu, ki med čakanjem na celovečerne projekte vsako leto posname več lirčnih socialnih igranih kratkometražcev; afriška celina, ki se zaradi digitalne produkcije filmsko vsako leto bolj razvija, je bila

Bawke

Side Walls

My Place

Blood Bank

Ram za sliku moje domovine

Small Station

predstavljena v posebnem programu z desetimi filmi; 19 filmov je bilo združenih v tematskem sklopu z naslovom Božič (na prvi pogled najbolj čuden program je izkazal zadovoljivo mero politične nekorektnosti in humorne distance); zelo zanimiv program 16-ih animiranih dokumentarcev; za nameček pa še nabito polne dopoldanske projekcije za otroke in šolarje. Posebnost Clermont-Ferranda je tudi Market, kjer si televizije, spletni portali, producenti DVD-jev in filmskih festivalov ter art kinematografov zagotavljajo avtorske pravice. Novost je bila prisotnost mobilne telefonije, ki je napovedala revolucijo v prikazovanju kratkometražnih, predvsem animiranih filmov prek novega medija.

Letošnja statistika tekmovalnega dela festivala je naslednja: prijavljenih je bilo rekordnih 4849 filmov, med izbranimi 193 filmi pa se je znašlo 23% animiranih, 7% dokumentarnih, 10% eksperimentalnih in kar 60% igranih kratkometražcev. Koncept festivalske selekcije je naravnano v maksimalno možno uravnoteženo predstavljanje svetovne produkcije. Mreža sodelavcev po vsem svetu išče presežke in po besedah enega izmed ustanovnih članov, Antoinea Lopeza, se lahko zgodi, da včasih izberejo produkcijsko slabši film, če prihaja iz države, kjer skoraj ni kratkometražne produkcije (taki primeri so bili letos: libanonski *Badkon shi...* t? Badiha Massaada, ki na humoren način prikazuje vsakdan skupine mladih prijateljev; palestinski *Yasmine Tugani* (Yasmine's Song) Najwa Najjarja o prepovedani ljubezni, ki jo loči zid; zimbabveški *Kare Kare Zvako* – *Mother's Day* Tsitsi Dangerembga, fe-

ministični žanrski mešanec med muzikalom, plesnim filmom in »ljudožerskim splaterjem«; čilenski *Obreras saliendo de la fabrica* (Workers Coming Out the Factory) Josėja Luisa Torresa Leive, estetski politični manifest brez dialogov, posvečen delavkam). Politično držo festivala med drugim kaže tudi njegova neposredna vloga pri premierni predstavitvi kinematografske projekcije animiranega dokumentarca *The French Democracy* mladega Alexa Chana. Chan je v novi tehniki, imenovani Machinima (machine animation) – gre v bistvu za nov način naracije zgodbe z rabo računalniške opreme za proizvodnjo računalniških iger – prikazal razloge in posledice lanskoletnega nasilnega upora v pariških predmestjih.

Težko bi pisal o splošnih tendencah v sodobnem kratkometražnem filmu, vseeno pa iz vidnega na festivalu za večino filmov v konkurenci lahko izpostavimo pridevnike avtorski, socialno-politično angažirani, lirčno humanistični. V že prej omenjeni bosansko/slovenski koprodukciji *Ram za sliku moje domovine* Elmir Jukić pripoveduje aktualno zgodbo pred, med in po bosanski vojni (po naključno objavljeni fotografiji v lokalnem časopisu ugotovijo identiteto vojnega zločinca, ki konča pred haaškim sodiščem). Hisham Zaman, iraški Kurd, ki se je sedemnajstleten preselil na Norveško in tam uspešno diplomiral filmsko režijo, s filmom *Bawke* skozi zgodbo o begunstvu očeta in sina aktualizira problem prebežnikov v Evropi. *Hibernation* Angleža Johna Williama je, kot že na mnogih festivalih, tudi v Clermontu pobral nagrado.

Za tankočutno, žalostno igrano-animirano zgodbo o fizični izgubi prijatelja mu jo je podelila publika. Glavno nagrado je dobil argentinski režiser Gustavo Taretto za *Medianeras* (Side Walls), igrano situacijsko komedijo o arhitekturni degradaciji sodobne urbane Argentine, ki usodno vpliva na kvaliteto medosebnih odnosov. Tudi diplomski film poljskega režiserja Leszka Dawida, drama *Moje miejsce* (My Place), postavlja v prvi plan mesto, s tem da je glavni lik zgodbe nezaposlen mlad glasbenik, ki s pobegom iz province v metropolo upa na uspeh. Tudi črno-bela digitalna mojstrovina *Blood Bank* filipinske režiserke Pam Miras pripoveduje o človeški osamljenosti v velikem mestu. *Small Station* Tajvanca Lina Chiena Pinga (najboljši kratkometražec na lanskoletnem beneškem festivalu) gradi predvsem na počasnem ritmu in humanizmu do duševno motene osebe. Za konec naj omenim še žanrsko poslastico *Lille Lise* (Little Lise) Danca Benjamina Holmsteena. Gre za šokanten poetični horror s sporočilom (imejte radi svoje otroke, spoštujte jih in ljubite, drugače ...).

Drobec opisanega – selekcijo sodobnih norveških kratkometražnih filmov, selekcijo najboljših francoskih animiranih filmov s festivala v Clermont-Ferrandu, pa tudi najboljši animirani film festivala *Zasyple snig dorogi* (Snow Will Cover the Roads), staroste ukrajinske animacije Yevgenija Sivokona – si bodo slovenski gledalci lahko ogledali na tretji ediciji Mednarodnega festivala animiranega filma Animateka, ki bo potekal decembra v Ljubljani.